

YERLEŞİK BİR DERSİN UZAKTAN EĞİTİM İÇİN YENİDEN TASARIMI

RE-DESIGNING AN EXISTING COURSE FOR DISTANCE EDUCATION

Ahmet AKINCI*, akincia@hacettepe.edu.tr
 Hatice Gökçe BİLGİÇ*, hgokcebilgic@gmail.com
 Hakan TÜZÜN*, htuzun@hacettepe.edu.tr
 Murat ÇINAR*, murat_cinar@rocketmail.com
 Esin KALAYCI*, ekalayci@baskent.edu.tr
 Deniz YILDIRIM*, denizeryildirim@hacettepe.edu.tr
 Yılmaz YÜKSEL*, yilmazyuksel@gmail.com

*Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü

ÖZET

Uzaktan Eğitim, mektuplaşma ile basit yazışmalar olarak başlamış, gelişen teknolojilerle beraber internet üzerinden kullanılabilen çok çeşitli araçları içeren toplumun benimsediği yeni iletişim biçimleriyle devam etmektedir. Günümüzde geleneksel ortamlarda ders veren kuruluşların dahi verdikleri derslerin bir kısmını ya da tamamını uzaktan eğitime dönüştürme eğilimi içerisine girdikleri görülmektedir. Bununla birlikte internet tabanlı bir öğretim tasarımının nasıl yapılacağı ve internet üzerinden öğretimin nasıl gerçekleştirileceği üzerinde durulması gereken önemli konular olarak karşımıza çıkmaktadır. Birçok öğretim elemanına yerleşik derslerini çevrimiçi ortama aktarma görevi verilmekte, fakat öğretim elemanları aradıkları yönlendirme ve desteği bulamamaktadırlar. Bu yüzden ortaya uygun pedagojiyle harmanlanmamış, etkileşimden uzak elektronik içerikler çıkmaktadır. Bu çalışmada yerleşik bir dersin çevrimiçi ortama aktarılma süreci, bu süreçte ortaya çıkan sorunlar ve bu sorunların aşılması için izlenen yöntemler ele alınarak, derslerini çevrimiçi ortama taşımayı düşünen öğretim elemanlarına yol göstermesi için tasarım sürecindeki otantik deneyimler paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Web Tabanlı Öğretim, Uzaktan Eğitim, Ders Tasarımı

ABSTRACT

Distance education started with correspondence education, and now with the development of new technologies it moves towards the education with new forms of communication, which are available through the Internet. Today, even organizations which deliver their teaching in traditional environment have a tendency to convert all or some of their courses to distance education. Thus, we now face important questions such as how to design internet-based instructional design and how to perform teaching, both of which must be closely examined. Many instructors are given the task of transferring their existing courses to online environment but they cannot find expedient support and guidance. As a consequence, electronic contents that are not blending with proper pedagogies and that are far away from interactions have emerged. In this study, transfer process of an existing course to online environment, problems emerged in this process and the methods followed to overcome these difficulties have been discussed and the authentic experiences gained in this process are shared to provide guidance to instructors who wish to transfer their courses to online environment.

Keywords: Web based instruction, Distance Education, Course Design

GİRİŞ

Uzaktan Eğitim, öğrenmenin nasıl gerçekleştiğine ve aktarıldığına ilişkin anlayışların önemli değişimlere uğradığı iki yüz yıllık bir tarihe sahiptir (Spector, Merrill, Merriënboer, & Driscoll, 2008). Uzaktan eğitim için genel bir ifade olarak zaman ve mekândan bağımsız eğitim tanımlaması yapılabilir. Eğitim alanında her geçen gün kullanımı yaygınlaşan uzaktan eğitim için bu bağlama dayalı benzer ya da farklı birçok tanımlama da yapılmaktadır. Uzaktan Eğitim ya da Öğretim tanımlarının bir kısmı öğretme ve öğrenmenin eşzamansız olarak meydana gelmesi (Keagen, 1996), bir kısmı öğrenen(ler) ile öğretmenin farklı zaman ve coğrafyalarda olması (Eastmond, 1998; Moore & Kearsley, 1996; Williams ve diğerleri, 1999) bir kısmı da öğretme ve öğrenme faaliyetlerinin çeşitli teknik medya cihazları ile desteklenmesi (Locatis & Weisburg, 1997) üzerine yoğunlaşmıştır.

Uzaktan eğitim modelleri Nipper (1989) tarafından tarihi gelişimlerine göre üç kuşak etrafında toplanmıştır. Birinci kuşak, öğrencilerin posta yoluyla yazılı materyalleri gönderip aldıkları yazışmaya dayalı bir öğrenme ortamını ifade etmektedir. İkinci kuşak, basılı materyallerin yanında radyo ve televizyon yayınlarının katılımı ile sesli ve görüntülü kasetlerden oluşan içerik paketlerinin de kullanıldığı uzaktan eğitim sistemlerini içermektedir. Bu modelde öğrenen-öğreten arasındaki iletişimin tek taraflı başlatılan telefon görüşmeleri ve bazen de yüz yüze görüşmeler ile desteklendiği belirtilmiştir. Üçüncü kuşak ise öğrenen ve öğreten arasında çift yönlü iletişime olanak vermesi ile ilk iki kuşaktan ayrılmaktadır. Üçüncü kuşaktaki çift yönlü iletişim kavramı ile öğrencilerin bir kampüs havasında derslerine iştirak etmelerinin ve bir seminere katılır gibi eğitimlerini sürdürmelerinin sosyalleşmelerine katkı sağladığı belirtilmiştir. İnternet teknolojilerinin kullanıldığı üçüncü kuşak uzaktan eğitim sistemlerinde artık kuruluşlar derslerini uzaktan yürütürken öğrenen grup ile öğreten, internet teknolojilerini kullanarak bir sınıf ortamındaymış gibi bir araya gelip eş zamanlı tartışmalar yapabilmekte, öğrenen diğer öğrenenlerle değişik zamanlarda eş zamanlı ya da eş zamansız olarak iletişime geçebilmektedir. Kısacası bu kuşakta gelişen internet teknolojileriyle birlikte artık esnek, etkileşime açık uzaktan eğitim ortamları tasarlanabilmektedir.

Alanyazını incelediğimizde, özellikle üçüncü kuşak uzaktan eğitim modelleri ile birlikte bu etkileşimin iletişim ağları aracılığıyla gerçekleştirildiği ve e-öğrenme, web tabanlı öğrenme, çevrimiçi öğrenme, karma öğrenme ve eşzamanlı öğrenme kavramlarının ortaya atıldığı görülmektedir. E-öğrenme web temelli olarak kullanılan teknoloji araçlarına erişebilir olma olarak tanımlanabilir (Nichols, 2003; Moore & Diğerleri, 2010). E-öğrenmenin sadece web'e aktarılmış ya da CD ile teslim edilmiş içerikten ibaret olmadığı aynı zamanda ses, video-teyp, broadcast uydu yayını ve interaktif TV'yi de kapsadığı görüşü Ellis (2004) tarafından savunulmuştur. Yine Ellis (2004) ile Triacca ve diğerleri (2004) belirli bir düzeyde öğrenme deneyimi tanımlarken tanımın gerçekten uygulanabilir hale gelmesi için etkileşim öğesinin de dâhil edilmesi gerektiğini savunmuşlardır. Akıncı ve Erdem'e (2010) göre çevrimiçi öğrenme, uzaktan eğitim uygulamalarının yanında yüz yüze eğitime yardımcı olmak amacıyla da kullanılmaktadır. Ayrıca harmanlanmış öğrenme olarak da isimlendirilen karma öğrenmenin, yüz yüze öğrenme ve çevrimiçi öğrenmenin birlikte kullanılması olarak ifade edilebileceğini belirtmişlerdir.

Uzaktan eğitim tasarımında ve uygulanmasında öğrenen, öğreten ve müfredat kavramlarının birbirleri ile etkileşimi söz konusudur (Moore, 1989). Bu bağlamda uzaktan eğitim ortamları tasarlanırken öğrenen, öğreten ve içerik ile bunların birbirleri arasındaki etkileşimini düşünerek uygun teknoloji ve pedagojinin bir araya getirildiği bir tasarımın yapılması gerekmektedir.

Bu çalışmanın amacı geleneksel yöntem ile tasarlanan Bilimsel Araştırma Yöntemleri (BAY) dersini uzaktan eğitime göre yeniden tasarlanmaktadır. Tasarım süresi boyunca izlenen yol, süreçte ortaya çıkan sorunlar ve bu sorunların aşılması için izlenen yöntemler ele alınmış, elde edilen bulgular ışığında öneriler sunulmuştur.

YÖNTEM

Bu çalışmada biçimlendirici araştırma yöntemi kullanılmıştır. Reigeluth ve Frick (1999) tarafından ortaya konulan biçimlendirici araştırma, tasarım kuramları, modelleri ve uygulamaları üretmek ve geliştirmek için izlenen eylem araştırması türündeki nitel bir araştırma yöntemidir. Biçimlendirici araştırma yönteminin amacı öğretimsel uygulamaları tasarlamak ya da iyileştirmek için gerekli modelleri ve ana noktaları ortaya koymaktır (Reigeluth, 1999). Biçimlendirici araştırmanın durum (vaka) tasarımlarına göre temelde 2, toplamda 3 alt türü vardır. Vaka çalışmaları, vakanın araştırma sürecinde araştırmacı tarafından herhangi bir yolla manipüle edilip edilmemesine bağlı olarak tasarımı vakaları ya da natüralist vakalar olarak sınıflandırılır. Bu araştırma kapsamında in-vivo natüralist tasarım vakası kullanılmıştır, yani tasarımcılar ortaya konan ya da gerçekleşen bir vaka üzerinden biçimlendirici verileri toplayıp tasarımlarını şekillendirmiştir. Tasarım, vakanın doğal seyrinden itibaren başlayıp sonuna dek gerçekleştirildiğinden in-vivo natüralist araştırma türü adını almıştır. Bu yönetime göre, BAY dersinin web-tabanlı uzaktan eğitim yoluyla verilecek şekilde yeniden tasarlanmasında aşağıdaki adımlar izlenmiştir:

- Tasarım için bir vakanın ortaya konması
- Vakaya ait biçimsel verilerin toplanıp analiz edilmesi
- Vakanın gözden geçirilerek geliştirilmesi
- Tecrübelerin ortaya konması

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi BAY dersini alan 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem tekniklerinden kolay ulaşılabilir örneklem tekniği ile 6 öğrenciye ulaşılmıştır. Bu yöntem ile araştırmacı, yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer (Şimşek ve Yıldırım,

2008). Bu öğrencilerden üçü ile sadece görüşme yapılmış, ikisine ise sadece kullanılabilirlik testi uygulanmıştır. Bir öğrenci ile hem görüşme hem de kullanılabilirlik testi yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırma ile ilgili bilgilere özellikle yazılı kaynakların taranması yoluyla ulaşılmıştır. Bu kaynaklar bir yıl önce geleneksel yüz yüze eğitim yoluyla BAY dersine ait ders materyalleri, ders kapsamında yapılan öğrenci çalışmaları ve derse ilişkin öğrenci yansına raporlarıdır. Yazılı kaynakların taranmasının yanı sıra verilerin toplanmasında kullanılan diğer bir yöntem de görüşme tekniğidir. Bu teknikle sözlü iletişim yoluyla tasarım hakkında veri toplanmıştır. Nielsen (1993), kullanıcının bir ürün veya sistemle olan etkileşimini etkileyen faktörlerin tasarım aşamasında dikkate alınmasıyla daha kullanılabilir sistemlerin tasarlanmasının mümkün olduğunu söylemektedir. Bu amaçla sistemi kullanacak öğretim elemanı ve öğrencilerle tasarım sürecinde görüşmeler gerçekleştirilmiş ve tasarım bittikten sonra öğretim elemanı ve öğrencilere kullanılabilirlik testleri uygulanmıştır.

BULGULAR

Dersten Beklentiler

Ders tasarımına başlanmadan önce öğrencilerin ve öğretim elemanının dersten beklentilerinin neler olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin beklentilerini öğrenmek için bir önceki yıl bu dersi alan öğrencilerin yazılı metin olarak bildirmiş oldukları belgeler incelenmiştir. Bunun yanında ilgili dönem dersi alan öğrencilerle de görüşme yapılmıştır. Öğretim elemanının beklentilerini öğrenmek için haftalık düzenli toplantılar gerçekleştirilmiştir.

Öğrencilerin Beklentileri

Belgelerin incelenmesi sonucu öğrencilerin bir önceki yüz yüze gerçekleşen ders süresince yararlı buldukları, eksik gördükleri durumların ve genel olarak derse ilişkin beklentilerinin farkına varılmıştır. Öğrencilerin dersten genel beklentileri sunumlarda farklı anlatım yöntemlerinin kullanılması, konu içeriğinin gerçek örnekler üzerinden anlatılması ve öğrendikleri konu hakkında uygulama yapabilmeleri olarak sınıflandırılabilir. Öğrenciler genel olarak konuların öğrenciler tarafından hazırlanarak sunulmasından memnun olduklarını belirtmişlerdir. Ders sürecinin sonunda gerçekleştirdikleri makale analizi çalışması çoğunlukla yararlı bulunmuş ve bunun gerekçesi olarak da makaleler üzerinden çalışırken bilgilerini daha rahat uygulamaya dökebilme fırsatı bulmuş olmaları ve ders süresince anlatılanların uygulamalı olarak görülerek öğrenilenlerin pekiştirilme fırsatının yakalanmış olması olarak belirtilmiştir. Ders öncesinde ders hakkında bilgilendirme yapılmasının da ders öncesi yararlı olduğu belirtilmiştir. Konu anlatımında konu içeriğinin makalelerle desteklenerek anlatılmasının öğrenmeyi ve konunun anlaşılmasını kolaylaştırdığı da çokça vurgulanmıştır. Bu raporlarda ders hakkında bazı eksiklikler de belirtilmiştir. Bazı öğrenciler her hafta konuyu bir grubun anlatmasının sadece o grup için aktif öğrenmeyi sağladığını, diğerlerinin aynı seviyede konuya hâkimiyeti sağlamadığını belirtmişlerdir. Ayrıca öğrenciler bazı anlatımların ve ders genelinin teorik bilgiye ağırlık vermesi ve gerekli seviyede uygulama bulunmaması konusunda eksiklik gördüklerini ve ders süresince daha fazla uygulama beklediklerini belirtmişlerdir. Makale analizi çalışmasının tüm öğrendiklerini içeren yararlı bir uygulama olduğu ve sürece dağıtıldığında daha etkin olarak gerçekleştirilebileceği vurgulanmıştır. Derste etkileşim konusunda ise öğrenciler sürenin kısıtlı olmasından dolayı sorularını soramadıklarını belirtmişlerdir. İlgili dönem dersi alan öğrenciler ise ders sunumunda zaman sıkıntısı yaşadıklarını, bu açıdan bakıldığında çevrimiçi ortamın faydalı olacağını belirterek derste soramadıklarını ya da söyleyemediklerini bu ortamda paylaşabileceklerini ifade etmişlerdir. Yaz tatilinden sonra başlayacak olan derste, eşzamanlı görüntülü etkileşimlerdeki öğrenci sunumlarının dönemin 3. haftasında başlamasının faydalı olacağını dile getirmişlerdir. Değerlendirmeye alınacak haftalık tartışmalar ve örnek olay incelemesi gibi etkinliklerin dersin çevrimiçi eşzamanlı görüntülü etkileşiminden sonra yapıldığında daha iyi olacağını belirtmişlerdir. Ayrıca paylaşım ortamındaki tartışmalara ders öğretim elemanının katılımının paylaşımları daha nitelikli hale getireceği görüşünü belirtmişlerdir. Ayrıca makale incelemesinin dönem sonuna bırakılmadan dönem süresince incelenmesinin faydalı olacağı kanısındadırlar.

Öğretim Elemanının Beklentileri

Öğretim elemanı ile yapılan görüşmeler sonucu öğretim elemanı her bireyin bir kişisel web sayfasının olmasını, konuların gruplara paylaştırılarak video konferans sistemi ile her hafta bir sunum olmasını, her bireyin konferans sistemine girmesinin zorunlu olmasını, dönem boyunca en az bir kere yüz yüze bir toplantı yapılmasını istemiştir. Ayrıca sunumu yapacak grubun bölüme gelerek sunumlarını okulda gerçekleştirmelerinin süreci daha rahat kontrol edebilme adına faydalı olacağını dile getirmiştir. Değerlendirme konusunda yazılı bir sınav yapmak istemediğini, süreci değerlendirmek istediğini söylemiştir. Ancak ilk haftalarda sunumu olmayan öğrencilerin konuyu okumalarına teşvik etmek

amacıyla küçük bir sınav yapılabilceği önerisini getirmiştir. Ayrıca öğretim elemanı dersi alacak öğrenci sayısının fazlalığından bahsetmiş ve haftalık etkinliklerin değerlendirilmesinde bu faktörün göz önünde tutulmasını istemiştir.

Ders Tasarım Süreci

Öğretim elemanı ve öğrencilerle görüşmeler yapılarak ve yazılı belgeler incelenerek tasarımda yer alması gereken unsurlar belirlenmiştir.

Ders izlencesi

Öğrenciye, dersin amacına, haftalık konulara ve görevlere, değerlendirilme kriterlerine ve ders ile ilgili tüm bilgilere ulaşabileceği bir yol haritası sunmak için oluşturulmuştur.

Kişisel web sayfalarının paylaşımı

Bireylerin birbirleri hakkında bilgiye kolayca erişebilmelerini sağlamak adına her öğrenciden kişisel web sayfalarını sistemde paylaşması istenmiştir.

Yönergeler

Öğrencilerin hem genel ders süresince hem de haftalık beklentiler ve görevleri hakkında bilgilenmeleri amacıyla yönergelerin hazırlanmasına karar verilmiştir.

Örnek durum çalışması

Öğrencilerin öğrenmelerini sağlayacak birden çok etkinliğin sunulması ve öğrencilere bilgilerini uygulayabilecekleri etkinlikler tasarlanması gerektiğine karar verilerek örnek durum çalışmaları oluşturulmuştur. Örnek duruma dayalı öğrenme öğrencilerin bilgiyi yapılandırmasını, belli bir olgu üzerinde tartışma ve kendi yaşantısı yoluyla anlamlar oluşturmayı temel alan yöntemlerden birisidir.

Haftalık paylaşım ortamı

Öğrencilerin her konunun devamında sorularını sorabileceği, birbirlerinin öğrenmelerine katkıda bulunabilecekleri haftalık tartışma ve paylaşım ortamı oluşturulmuştur.

Makale incelemesi

Ders projesi kapsamında makale analizi çalışmaları için öğrencilere gerekli süre verilerek, onları makale araştırmaya yönlendiren etkinlikler tasarlanmasına karar verilmiştir.

Dersin Uzaktan Eğitim Bileşenleri

Bu çalışmada harmanlanmış öğrenme ortamında hem eşzamanlı hem de eşzamansız bileşenler kullanılmıştır. Bu bileşenler öğretim yönetim sistemleri (ÖYS) kullanılarak sağlanmıştır. ÖYS'ler öğrenci, öğretmen ve sistem kayıtlarını tutma, içeriği paylaşma ve tartışma, içeriği internet, intranet ya da laboratuvar üzerinden eşzamansız sunma, öğrencilerin derslere kayıt olmasını, sınavlara girmesini, ödevlerini görmesini ve sisteme yüklemesini sağlayan yazılımlardır. Sunmuş olduğu bu olanaklar çerçevesinde Moodle paket programı seçilmiştir.

Video konferans

Video konferans bileşeni çevrimiçi eşzamanlı etkileşimler için tasarlanmıştır. Öğrencilerin sunumlarını eşzamanlı olarak diğer öğrencilerle paylaşması amaçlanmaktadır. Böylece öğrenciler anlık etkileşimle sunumlarını sunacaklar, sunumu takip eden öğrenciler de sunum esnasında sorularını sorarak sunumu yapan öğrencilerle etkileşime geçebileceklerdir. Bu çalışmada web ortamında anında konferans oluşturması, web tarayıcı tabanlı çalışması, açık kaynak kodlu olması ve ücretsiz olarak dağıtılması, hem bir host hizmeti olarak hem de herhangi bir sunucuya hiçbir kullanım ve kullanıcı limiti olmaksızın yüklenebilen bir kurulum paketi olarak kullanılabilmesi gibi avantajları nedeniyle Openmeetings web konferans aracı kullanılmıştır. Ayrıca Openmeetings sayesinde öğrencilerin mikrofon ve web kameralarını kullanarak birbirleriyle çok yönlü iletişime geçmesi, bir beyaz tahta üzerinde belgelerini, ekran görüntülerini ya da görüşme kayıtlarını paylaşarak sanal bir sınıf atmosferinin oluşturulması hedeflenmektedir.

Haftalık Tartışma Forumları

Haftalık tartışma forumları eşzamansız çevrimiçi uzaktan eğitim bileşenidir. Öğrenciler arasında etkileşim sağlayarak, paylaşım yapmaları, konu çerçevesinde sorularını paylaşmaları, birbirlerinin sorularına yanıt vermeleri ve ders kapsamında birbirlerine destek olmaları sağlanmaya çalışılmıştır.

Ortamın Kullanılabilirliği

Süreç içerisinde geliştirilen çevrimiçi öğrenme ortamını test etmek amacıyla hem öğrencilerle hem de ders öğretim görevlisi ile kullanılabilirlik testi yapılmıştır. Rubin (1994) kullanılabilirlik testinin amacını ortamı kullanıcı açısından değerlendirmek, kullanımı daha kolay ortam geliştirmek, kullanıcıların memnuniyet düzeyini arttırmak ve sistemi iyileştirmek olarak açıklamaktadır. Bu amaç doğrultusunda ortamın kullanımında ortaya çıkan problemler tespit edilerek oluşturulacak olan tasarım kullanıma uygun hale getirilmeye çalışılır. Kullanılabilirlik testlerinin yapılmasında değişik yöntemler uygulanmaktadır. En çok kullanılan yöntem, sesli düşünme yöntemi ile kullanıcılara verilen görevleri bilgisayar başında tamamlamaları ve bu süreçte ekrandaki görüntünün, alınan ses kayıtlarının birlikte analizinin yapılmasıdır.

Yapılan bu analizler ile kullanıcının yaşadığı problemler ortaya koyulmaya çalışılır (Dalcı ve diğerleri, 2008). Katılımcılara çevrimiçi ortamda gerçekleştirmeleri için hazırlanan görevler araştırmacı tarafından sesli olarak okunmuş ve bunları gerçekleştirirken katılımcılardan sesli düşünceleri istenmiştir. Görevlerin yapılması sırasında araştırmacı katılımcıları gözlemleyerek gerekli notları almıştır. Görevlerin ardından katılımcılarla hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu çerçevesinde çevrimiçi ortam hakkındaki düşünceleri ve önerilerini almak için görüşmeler yapılmıştır.

Öğrencilerle Yapılan Kullanılabilirlik Testi Analizleri:

Kullanılabilirlik testine ilgili dönem BAY dersini alan, farklı akademik başarı seviyelerinde, iki erkek ve bir kız öğrenci katılmıştır. Katılımcıların hepsi yüksek seviyede Moodle tecrübelerinin bulunduğu belirtilmiştir. Çevrimiçi eşzamanlı etkileşim için kullanılan Openmeetings aracını ise daha önce kullanmadıklarını söylemişlerdir. Katılımcılardan 13 adet görevi sırasıyla yerine getirmeleri istenmiştir.

Görev Analizleri:

İki katılımcı iki görevde, bir katılımcı üç görevde başarısız olurken, diğer görevleri oldukça hızlı bir şekilde gerçekleştirmişlerdir. Başarı gösterilen görevler Moodle tecrübesine dayalı olan, haftalık tartışmalara katılma, dosya gönderme ve indirme, sisteme giriş yapan katılımcıları görme ve ortamdan çıkma gibi görevleri içermektedir. Başarısız olunan görevler ise ders yönergesinden bilgileri bulma, örnek olayı inceleme ve dersin nasıl işleneceğini anlama (yüz yüze veya çevrimiçi) ile ilgili görevleri kapsamaktadır. Katılımcılar özellikle ana sayfanın sağ, orta ve sol kısmındaki menüleri sıklıkla kullanma eğilimi göstermişlerdir.

Görüşme Analizleri:

Görsel tasarım konusunda katılımcılar ikonlar, resimler ve yazıların vurguları üzerinde durmuşlardır. Kullanılan ikon ve resimlerin etkinliklerle uyumlu ve çağrışım yapıcı nitelikte olması gerektiğini belirtmişlerdir. Haftalar içinde bilgi verirken önemli olan yazılara vurgu yapılmasının önemini de belirtmişlerdir. İçerik konusunda dersin yönergesinin karmaşık olduğunu, anlamlandıramadıkları başlıkların bulunduğunu söylemişlerdir. Ek olarak tekrarlanan bilgilerin kaldırılarak yönerge içerisindeki başlıkların azaltılabileceğini belirtmişlerdir.

Ders Öğretim Görevlisi ile Yapılan Kullanılabilirlik Testi Analizleri

Katılımcı testin başlangıcında Moodle tecrübesinin bulunmadığını, Openmeetings aracını daha önce kullanmadığını belirtmiştir. Katılımcıdan 12 adet görevi sırasıyla yerine getirmesi istenmiştir.

Görev Analizleri

Katılımcı sadece bir görevde başarısız olmuş diğerlerini başarı ile tamamlamıştır. Katılımcı çoğu görevde uygun mantık yürüterek nasıl başarılı olabileceğini tahmin etse de Moodle kullanım tecrübesi az olduğu için bu görevlerin bazılarında çok vakit harcamıştır. Görevlerin yarısını ise çok hızlı bir biçimde başarıyla tamamlamıştır. Katılımcı Moodle kullanımı ve ortamın düzenlenmesi ile ilgili görevlerde ya başarısız olmuş ya da çok fazla zaman harcamıştır.

Görüşme Analizleri

Katılımcı ilk olarak etkinlikler isimlendirilirken herkes için aynı anlamı çağrıştıracak isimlerin verilmesinin önemli olduğunu belirtmiştir. Haftalar içinde yer alan bağlantıların hangi etkinlik başlığına ait olduğunu açıkça anlaşılır olmasının gerektiğini ifade etmiştir. Etkinlikler için kullanılan resim ve ikonların etkinliği anımsatıcı nitelikte olmasının gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca gereksiz ikon ve resim kullanılmaktan kaçınılmasını önermiştir. Eğer numaralandırma yapılacaksa hafta numaraları ile etkinlik numaralarının uyumlu olmasının gerektiğini belirtmiştir. Her hafta yapılacak etkinlikler hakkında öğrencileri bilgilendirici bilgilerin vurgu yapılarak verilmesinin önemine değinmiştir. Son olarak dönem başında ders öğretim görevlisine ortamla ilgili bir oryantasyon eğitimi verilmesinin çok faydalı olacağını vurgulamıştır.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Uzaktan eğitim olarak verilecek bir dersin başarılı olması isteniyorsa dikkat edilmesi gereken noktalar vardır. Bu noktalar dersin işlenişi, öğrenci, öğretmen, plan ve programdır. Dersin nasıl işleneceği sorusu tasarımcılar için önemli bir konudur. Çünkü seçilecek yöntem, dersin içeriğine ve hedef kitleye bağlı olarak farklılık gösterir. Her tasarım her öğrenci grubuna ya da öğretim elemanına uygun olmayabilir. Bu sebeple bu eğitimi alan ve veren kişilerin ihtiyaçları öncelikle belirlenmelidir. Ders planında dersin zamanı, katılacak öğrenciler ve uzaktan eğitim araçları detaylı olarak yer almalıdır. Daha sonra belirlenen ihtiyaçları karşılayan yazılımlara karar verilmelidir. Uzaktan eğitim teknolojilerinin günümüzde gelmiş olduğu konuma baktığımızda birçok farklı sistem, sahip oldukları farklı özelliklerle karşımıza çıkmaktadır. Her sistem sundukları farklı olanaklar ile öğrencilere farklı öğrenme deneyimleri yaşatabilme imkânı sunmaktadır. Tasarımda önemli olan diğer bir husus öğrenciye sunulacak etkinliklerdir. Bu çalışmada hazırlanan etkinliklerde, dersin amacı ve öğrenci beklentilerine dayalı olarak

örnek duruma dayalı öğrenme yönteminin kullanılmasına karar verilmiştir. Son olarak yapılan kullanılabilirlik testi ile tasarımda yer alan hatalar saptanmış, gereken düzenlemeler yapılmış ve sistem kullanıma hazır hale getirilmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgular ve deneyimlere göre aşağıdaki sonuç ve öneriler çıkarılabilir:

- Uzaktan eğitim için çevrimiçi ortam tasarımı takım çalışmasını gerektirmektedir.
- Takımın üyeleri arasında etkileşim güçlü olmalıdır. Üyeler çevrimiçi görüşmeler yanında mutlaka yüz yüze görüşmeler de gerçekleştirmelidir.
- Uzaktan eğitim ortamlarında ders hazırlamak ve yürütmek için öğrenme materyallerinin geliştirilmesine önem verilmelidir.
- Konular, sunumunun yanında farklı etkinliklerle desteklenmelidir.
- Tasarım süreci boyunca potansiyel kullanıcıların görüşleri alınmalıdır.
- Ortamı kullanacak öğretim elemanı ve öğrenciler için sistemin kullanımı ile ilgili materyaller hazırlanmalı ya da seminerler verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akıncı, A. ve & Erdem, M. (2010). Öğrenci yönetimli karma öğrenme ortamlarındaki çevrimiçi tartışmalara katılımın yönetme sorumluluğu ve internet özyeterliği açısından incelenmesi. Ankara. *II. Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Ankara, Türkiye* (pp. 40-49).
- Dalcı, M., Alaçam, Ö., Saatçioğlu, Y.O. ve Erdal, F. (2008). ODTÜ kütüphanesi yeni web sayfasının tasarımı ve kullanılabilirlik çalışması. Akademik Bilişim 2008 Konferansı'nda sunulan bildiri, Çanakkale.
- Eastmond, D.V. (1998). Adult learners and internet-based distance education. *New Directions for Adult and Continuing Education*, 78, 33-41.
- Ellis, R. (2004). *Down with boring e-learning!*. 23.03.2011 tarihinde http://www.astd.org/LC/2004/0704_allen.htm adresinden erişilmiştir.
- Locatis, C., & Weisburg, M. (1997). Distributed learning and the internet. *Contemporary Education*, 68(2), 100-103.
- Moore, M.G. (1989). Three types of interaction. *The American Journal of Distance Education*, 3(2), 1-6.
- Moore, M.G., & Kearsley, G. (1996). *Distance education: A systems view*. Belmont, CA: Wadsworth Publishing Company.
- Moore, J.L., Dickson-Deane, C., & Galyen, K. (2010). e-Learning, online learning, and distance learning environments: Are they the same?. *Internet and Higher Education*, 14(2), 129-135.
- Nichols, M. (2003). A theory for eLearning. *Educational Technology & Society*, 6(2), 1-10.
- Nielsen, J. (1993). *Usability engineering*. Boston, MA: Academic Press.
- Nipper, S. (1989). Third generation distance learning and computer conferencing. In R. Mason & A. Kaye (Eds.), *Mindweave: Communication, computers and distance education* (pp. 63-73). Oxford, UK: Pergamon.
- Reigeluth, C.M. (1999). What is instructional-design theory and how is it changing?. In C.M. Reigeluth (Ed.), *Instructional Design Theories and Models Vol. 2* (pp. 5-28). Mahwah, NJ: Lawrence-Erlbaum Associates.
- Reigeluth, C.M., & Frick, T.W. (1999). Formative research: A methodology for creating and improving design theories. In C.M. Reigeluth (Ed.), *Instructional Design Theories and Models Vol. 2* (pp. 633-652). Mahwah, NJ: Lawrence-Erlbaum Associates.
- Rubin, J. (1994). *The handbook of usability testing: How to plan, design, and conduct effective tests*. New York, NY: John Wiley & Sons.
- Spector, J.M., Merrill, M.D., Merrienboer, J.V., & Driscoll, M.P. (Eds.) (2008). *Handbook of research on educational communications and technology* (3rd ed.). New York, NY: Lawrence Erlbaum Associates.
- Triacca, L., Bolchini, D., Botturi, L., & Inversini, A. (2004). MiLE: Systematic usability evaluation for e-Learning web applications. *ACE Journal*, 12(4), [Online journal].
- Williams, M.L., Paprock, K., & Covington, B. (1999). *Distance learning: The essential guide*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.